

Sygn. akt IV U 265/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2013r.

Sąd Okręgowy we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Augustyniak

Protokolant: starszy protokolant sądowy Agnieszka Przystupa

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2013r. we Włocławku na rozprawie

sprawy **R. M.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej we W.**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania R. M.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej we W.

z dnia 6 lutego 2013r. znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że odwołujący R. M. nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty 585,39zł z tytułu nadpłaty renty rolniczej za okres od 01 września 2008r. do 30 września 2008r.

Sygn. akt IVU 265/13

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 6 lutego 2013r. ustalił nadpłatę 100% części uzupełniającej renty rolniczej w okresie od dnia 1 września 2008r. do dnia 30 września 2008r. w kwocie 585,39 zł oraz zobowiązał R. M. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za wymieniony okres.

Odwołanie od powyższej decyzji wywiódł R. M., który podniósł, że zaskarżona decyzja jest niesłuszna i krzywdząca albowiem grunty, które posiadał wydzierżawił a następnie sprzedał. Wnioskodawca podkreślił, że nie miał żadnej wiedzy na temat tego, że musi odczekać odpowiedni termin od umowy dzierżawy i sprzedał grunty, kiedy notariusz miał tylko pierwszy wolny termin.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniósł o oddalenie odwołania.

W pisemnych motywach organ rentowy wskazał, że wnioskodawca prawo do pobierania świadczenia rentowego na okres od 05.07.1999r. do 31.07.2002r. otrzymał na mocy decyzji z dnia 27.07.1999r.

W dniu 02.09.1999r. do organu rentowego wpłynęła umowa dzierżawy zawarta dnia 29.08.1999r. na okres 10 lat, na mocy której R. M. wydzierżawił T. D. gospodarstwo rolne o powierzchni 10,27 ha położone w miejscowości R. na terenie gminy P., oznaczone numerami działek (...)

Na podstawie powyższego organ rentowy uznał, wydana została decyzja na mocy której od 01.08.1 999r. podjęto wypłatę renty rolniczej w pełnej wysokości.

Od dnia 01.08.2002r. przyznano R. M.prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym na stałe. Następnie w dniu 09.10.2008r. do organu rentowego wpłynęło rozwiązanie umowy dzierżawy zawartej 29.08.1999r. między wnioskodawcą a T. D.obejmującej grunty o łącznej powierzchni 10,27 ha. Jednocześnie przedłożono Akt Notarialny Rep. A (...)dnia 1 9.08.2008r., na mocy którego R. M.zawarł ze Z. R.umowę sprzedaży nieruchomości rolnej położonej w miejscowości R.oznaczonej geodezyjnie numerami (...)o łącznej powierzchni 9,27 ha pod warunkiem, że Agencja Nieruchomości Rolnych działająca na rzecz Skarbu Państwa nie wykona prawa pierwokupu przysługującego jej w myśl ustawy z dnia 11.04.2003r. o kształtowaniu ustroju rolnego.

Na podstawie powyższego organ rentowy uznał, że wnioskodawca zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i w konsekwencji wydana została decyzja w przedmiocie wypłaty świadczeniobiorcy renty rolniczej w pełnej wysokości.

Na podstawie powyższego organ uznał, iż R. M. w okresie od dnia 01.09.2008r. do dnia 30.09.2008r. nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu art. 28 ust. 4 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i w konsekwencji wydana została zaskarżona decyzja, na mocy której ustalono nadpłatę 100% części uzupełniającej renty rolniczej w okresie od dnia 01.09.2008r. do dnia 30.09.2008r. w kwocie 585,39 zł oraz zobowiązano R. M. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za wymieniony okres.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

R. M.był właścicielem gruntów rolnych o powierzchni 10,27 ha położonych w miejscowości R.na terenie gminy P., oznaczonych numerami działek (...). Działka o nr geodezyjnym 21 w części stanowi las, a w części tereny do zalesień.

Dowód: okoliczność bezsporna, a nadto oświadczenie k. 55 akt rentowych.

Wnioskodawca prawo do pobierania świadczenia rentowego na okres od 5 lipca 1999r. do 31 lipca 2002r. otrzymał na mocy decyzji z dnia 27 lipca 1999r. Część uzupełniająca świadczenia została zawieszona w 100% z powodu niezaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.

Dowód: decyzja k. 24 - 25 akt rentowych.

W dniu 29 sierpnia 1999r. R. M.zawarł na okres 10 lat umowę dzierżawy z T. D.. Przedmiot dzierżawy obejmował gospodarstwo rolne o powierzchni 10,27 ha położone w miejscowości R.na terenie gminy P., oznaczone numerami działek (...)Przedmiotowa umowa została zarejestrowana w Wydziale (...)w R..

Dowód: umowa dzierżawy k. 31-32 akt rentowych, wypis z rejestru gruntów k. 33 akt rentowych.

Z uwagi na zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej na mocy decyzji z dnia 7 września 1999r. mocy podjęto wypłatę renty rolniczej w pełnej wysokości od dnia 1 sierpnia 1999r.

Dowód: decyzja k. 35 -36 akt rentowych.

Od dnia 1 sierpnia 2002r. przyznano R. M. prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym na stałe. Z uwagi na fakt, iż wnioskodawca zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej świadczenie wypłacane było w pełnej wysokości.

Dowód: decyzja k. 45- 46 akt rentowych.

Z dniem 18 sierpnia 2008r. umowa dzierżawy z dnia 29 sierpnia 1999r. została rozwiązana.

Dowód: pismo z dn. 14.08.2008r. k. 53 akt rentowych.

Na mocy Aktu Notarialnego (...)z dnia 19 sierpnia 2008r. R. M.zawarł ze Z. R.umowę sprzedaży nieruchomości rolnej położonej w miejscowości R.oznaczonej geodezyjnie numerami (...)o łącznej powierzchni 9,27 ha pod warunkiem, że Agencja Nieruchomości Rolnych działająca na rzecz Skarbu Państwa nie wykona prawa pierwokupu przysługującego jej w myśl ustawy z dnia 11 .04.2003r. o kształtowaniu ustroju rolnego. Zbywca gospodarstwa zobowiązał się przenieść prawo własności nieruchomości na rzecz nabywcy niezwłocznie po wygaśnięciu prawa pierwokupu.

Dowód: akt notarialny k. 56-58 akt rentowych.

W miesiącu wrześniu 2008r. przedmiotowe grunty rolne nie były uprawiane przez wnioskodawcę z uwagi na zły stan zdrowia. R. M.jest osobą głuchoniemą, ma problemy zdrowotne z sercem i ciśnieniem. Nadto rozpoznano u niego (...)

Dowód: zeznania W. M. nagranie 00:06:15-00:11:00 płyta k. 41 akt, orzeczenie lekarza rzeczoznawcy k. 42-44 akt rentowych.

Aktem Notarialnym Rep A (...)z dnia 6 października 2008r. R. M.przeniósł na rzecz Z. R.własność nieruchomości rolnej o łącznej powierzchni 9,27 ha (działki nr(...))

Dowód: akt notarialny k. 59 – 61 akt rentowych.

Na podstawie powyższego organ rentowy uznał, że wnioskodawca zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i w konsekwencji wydana została decyzja w przedmiocie wypłaty świadczeniobiorcy renty rolniczej w pełnej wysokości.

Dowód: decyzja k. 62-63 akt rentowych.

W wyniku prowadzonej weryfikacji akt wnioskodawcy mającej na celu ustalenie prawidłowości wypłacanego świadczenia, organ rentowy ustalił, iż nabywca nieruchomości położonych w miejscowości R. o łącznej powierzchni 9,27 ha wszedł w użytkowanie tych gruntów z dniem 6 października 2008r.

Dowód: oświadczenie k. 96 akt rentowych.

Na podstawie powyższego organ uznał, iż R. M. w okresie od dnia 01.09.2008r. do dnia 30.09.2008r. nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu cytowanego art. 28 ust. 4 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i w konsekwencji wydana została zaskarżona decyzja, na mocy której ustalono nadpłatę 100% części uzupełniającej renty rolniczej w okresie od dnia 01.09.2008r. do dnia 30.09.2008r. w kwocie 585,39 zł oraz zobowiązano R. M. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za wymieniony okres.

Dowód: decyzja k. 101 akt rentowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach rentowych, w szczególności treści umów dzierżawy, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. W ocenie Sądu brak było zatem przesłanek by odmówić im przymiotu wiarygodności. Umowa datowana na dzień 29 sierpnia 1999roku dowodzi niezbicie, że nieruchomość rolna położona na działkach o nr (...) w miejscowości R.na terenie gminy P.była w rzeczywistości od tego dnia nieprzerwanie uprawiana przez T. D..

Nadto okoliczność dotycząca zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego przez wnioskodawcę w spornym okresie tj. miesiącu wrześniu 2008r. została potwierdzona treścią zeznań świadka W. M.. Słuchany potwierdził ustalenie faktyczne Sądu dokonane na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, a nadto podniósł, że we

wrześniu 2008r. grunty nie były faktycznie uprawiane przez wnioskodawcę albowiem jest on osobą schorowaną co de facto wynika z orzeczeń lekarza rzeczoznawcy stwierdzającego u niego stałą niezdolność do pracy.

Przystępując do merytorycznych rozważań przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż jej istota sprowadzała się do ustalenia czy w świetle zaprezentowanych powyżej okoliczności R. M. przysługiwało prawo do renty rolniczej w pełnej wysokości w okresie od 1 do 31 września 2008r.

Odwołujący się konsekwentnie wnosił o ustalenie, iż w spornym okresie nie prowadził działalności rolniczej.

Organ rentowy zaś wskazał, iż wnioskodawcy nie powinna być wypłacana renta rolnicza do 100% części uzupełniającej.

W ocenie Sądu Okręgowego na uwzględnienie zasługiwało stanowisko reprezentowane przez R. M..

Wskazać należy, że instytucję zwrotu nienależnie pobranych świadczeń reguluje art. 38 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U 2009, Nr 153, poz. 1227) do którego odsyła art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008r., Nr 50, poz. 291). Zgodnie z powołaną regulacją osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Ustawodawca zdefiniował, iż za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1)świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2)świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

O obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia przesądza zatem ziszczenie się łącznie dwóch przesłanek, a mianowicie wypłacenie świadczenia nienależnego oraz uprzednie pouczenie osoby o braku prawa do pobierania świadczenia.

W pierwszej kolejności Sąd meriti rozważył, czy wnioskodawca pobierał świadczenie mu nienależne, a więc czy zaistniały w sprawie okoliczności uzasadniające zawieszenie renty rolniczej.

Instytucję zawieszenia przyznanego świadczenia reguluje art. 28 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2008, Nr 50, poz. 291). Zgodnie z jego treścią wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

Zawieszenie wypłaty dotyczy:

1)części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,

2)emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w części równej 95 % emerytury podstawowej

- i obejmuje całość lub określony ułamek tej części świadczenia; ilekroć w ust. 3 i 5-7 jest mowa o zawieszeniu wypłaty w całości, w połowie albo w jednej czwartej - rozumie się odpowiednio zawieszenie wypłaty tej części świadczenia, jej połowy albo jednej czwartej.

Ustęp trzeci cytowanego artykułu ustanawia, iż wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7, 9 i 10.

Emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wydierzżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Jeżeli emeryt lub rencista jest długotrwale niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy rolniczej albo rolniczej choroby zawodowej, wypłata świadczenia przez okres dwóch lat od tego wypadku albo od zachorowania na tę chorobę ulega zawieszeniu tylko w połowie.

Wypłata ulega zawieszeniu w połowie, jeżeli:

1) emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do emerytury albo renty i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli małżonek ten podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy;

2) rencista pobiera okresową rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, nie dłużej jednak niż przez dwa lata.

Konstrukcja przytoczonego powyżej przepisu w ust. 4 pkt 1-7 doprowadziła Sąd Najwyższy do sformułowania w uzasadnieniu uchwały z dnia 6 maja 2004r. sygn. akt II UZP 5/04 (OSNP 2004/22/239) wniosku, iż ustawodawca przewidziane w nim przypadki prowadzenia gospodarstwa rolnego zmarginalizował z punktu widzenia zawieszalności wypłaty świadczenia i uznał, iż mimo własności lub posiadania gruntów, działalność rolnicza jest prowadzona. Zastosowana w tym wypadku technika legislacyjna sugeruje przyjęcie, że wyliczenie zawarte w wymienionych punktach służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym, a rolnicy będący właścicielami gospodarstw nie muszą wykazywać, że nie prowadzą w nich działalności gospodarczej, bowiem ten fakt uznaje sam ustawodawca. Powyższe prowadzi w ocenie Sądu meriti do wniosku, iż uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia zależy tylko od zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 pkt 1-7 mogą dowodzić, że nie prowadzą na nich działalności rolniczej. Reasumując poczynione rozważania Sąd Najwyższy treścią cytowanej uchwały wywiódł, iż wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 5 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 z zw. z art. 4 tej ustawy. Powyższe stanowisko Sąd Najwyższy powtórzył w kolejnych orzeczeniach i uzasadnieniach z dnia 30 listopada 2005r., IUK 59/05, OSNP 2006/19-20/310, LEX 176549; z dnia 10.01.2007r., III UK 121/06 opubl. Legalis. Zaprezentowany pogląd podzielił również Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27.11.2006r., III AUa 728/06,

Apel. W-wa 2007/2/8, OSA 2008/1/1 oraz w wyroku z dnia 17.06.2009r., III AUa 255/09, Apel. W-wa 2009/4/20, jak również sąd apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 15.03.2012r., III AUa 23/12, lex 1171356.

Podzielając zaprezentowaną powyżej argumentację Sąd meriti uznał, że R. M. w okresie od dnia 1 do 30 września 2008r. nie prowadził faktycznie działalności rolniczej. Sąd Okręgowy na podstawie zeznań świadka W. M. oraz dysponując wiedzą o stanie zdrowia wnioskodawcy uznał, że R. M. rzeczywiście nie uprawiał posiadanych gruntów, zaś okres oczekania miesiąca od czasu podpisania umowy wstępnej do momentu zbycia gruntów wymuszony był przez obowiązujące przepisy o pierwokupie gruntu. Uwadze Sądu nie umknęło również, iż sporny okres obejmował jedynie 30 dni co z racjonalnego punktu widzenia nie umożliwiało wnioskodawcy podjęcia jakichkolwiek działań związanych z uprawą roli, tym bardziej, że był to już okres zbierania plonów, nie zaś ich uprawiania.

Zaprezentowane powyżej wywody doprowadziły Sąd I Instancji do uznania zasadności wniesionego odwołania co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji. Działając w ramach dyspozycji art. 477¹⁴§2 k.p.c. Sąd meriti zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż R. M. nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty 585,39zł. z tytułu nadpłaty renty rolniczej za okres od 1 do 30 września 2008r.